

Nr 622.

Av herr **Rubbestad m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 209, med förslag till lag om vissa ändringar i ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400).*

De nuvarande bestämmelserna om utarrendering av prästboställen finnas i 25 § ecklesiastik boställsordning. De äro av följande innehåll:

Vid upplåtelse av löneboställe på arrende skall pastoratet upprätta och underställa boställsnämndens prövning och godkännande förslag till arrendekontrakt. I förslaget skall upptagas den arrendeavgift, som optionsberättigad arrendator skall hava att erlägga, eller, då sådan arrendator icke finnes, den avgift, vartill bostället lägst må utarrenderas.

Nämnden äger föreskriva jämkning i förslaget, därest detsamma finnes vara ofullständigt eller prövas lända till skada för bostället eller eljest för det allmänna eller, såvitt angår optionsberättigad arrendator, befinnes icke tillgodose dennes berättigade intresse.

Enligt det förslag till ändring i boställsordningen, som lagts fram med propositionen nr 209, skola dessa bestämmelser utgå och i stället införas en föreskrift, att när löneboställe skall upplåtas på arrende till brukande, boställsnämnden skall hålla ekonomisk besiktning och därvid bestämma arrendevillkoren. Pastoratet skall sedan vid utarrenderingen ej äga frångå de av nämnden fastställda arrendevillkoren i annan mån än att, då optionsberättigad arrendator ej finns, högre arrendeavgift må betingas. Själva utarrenderingen skall emellertid — på de fastställda villkoren — fortfarande verkställas av pastoratet.

Mot ändringsförslaget i denna del riktades under förarbetena en stark kritik. Det synes också lida av både praktiska och principiella svagheter. I praktiskt avseende kan det icke vara lämpligt, att arrendevillkoren utformas av en myndighet, medan en helt annan verkställer utarrenderingen. Då pastoratet söker en arrendator, skulle det vara bundet till ett redan fastställt kontrakt och alltså vara förhindrat att tillmötesgå önskemål, som arrendatorn kan ha. Det synes tvärtom vara önskvärt, att den, som skall anta arrendator, får i samråd med denne uppgöra kontraktet, låt vara att detta sedan, innan det får bli gällande, skall underkastas kontroll. Ur principiell synpunkt synes förslaget innebära ett betänkligt avsteg från grundsatsen, att det är pastoraten som förvalta boställena. Boställsordningen är byggd på denna grundsats; ett avsteg från densamma på en så betydelsefull punkt som den ifrågavarande hotar att bryta sönder hela systemet i lagen. Man skulle åter närma sig tillståndet före år 1932, då ingen kände huvudansvaret för boställförvaltningen

utan denna var uppdelad på ett flertal myndigheter, som var för sig fullgjorde sina förvaltningsdetaljer utan någon sammanhållande kraft.

Det skäl, som anförts till stöd för det förslag, propositionen innehåller, är att de sociala arrendebestämmelserna skola göras tillämpliga på boställena. Studerar man emellertid dessa sociala arrendebestämmelser finner man, att propositionen icke ansluter sig till dem på ifrågavarande punkt.

Enligt de sociala arrendebestämmelserna gäller följande vid utarrendering (av t. ex. ett bolagshemman) till en optionsberättigad arrendator: Där jordägaren eller arrendatorn vill påkalla ändring av arrendevillkoren, skall han ge det den andre till känna på sätt om uppsägning är stadgat senast åtta månader före arrendetidens utgång med uppgift tillika på de ändringar, som äskas. Har sådant tillkännagivande skett men kan ej överenskommelse ernås, skall frågan avgöras av skiljemän, i regel av arrendenämnden inom vederbörande hushållningssällskapsområde.

I propositionen har icke anförts något skäl, varför man skulle frångå de sociala arrendebestämmelserna i nu nämnd del. Det synes icke heller finnas någon anledning, varför de bestämmelser, som ansetts vara till fyllest, när det gällt att binda bolag och jordspekulanter, icke skulle vara lämpliga i fråga om pastorat. De senare, som ju äro folkstyrda kommunala bildningar, synas icke behöva bindas hårdare än jordspekulanterna. Kungl. Maj:ts förslag synes alltså i förevarande avseende böra omarbetas till större överensstämmelse med gällande sociala arrendebestämmelser.

Det kan synas, som om den nu föreslagna ordningen skulle vålla mera omgång än den i propositionen föreslagna, i det att boställsnämnden först skall hålla besiktning på bostället och därefter vid ett senare tillfälle pröva överenskommelse eller arrendekontrakt. Emellertid föranleder denna anordning icke något extra sammanträde för nämnden. Godkännandet av kontraktet eller överenskommelsen behöver nämligen icke företes vid förrättning på bostället utan kan ske vid sammanträde, som hålls vid annan förrättning eller eljest. Boställsnämnderna sammanträda ju tämligen ofta.

Den tid, inom vilken ändring av arrendevillkoren skall äskas, torde böra bestämmas till fem månader i likhet med vad som gäller vid arrende av kommunal jord.

I övrigt har vid utformningen av förslaget eftersträfvats att vinna överensstämmelse med stadgandena rörande kommunala arrenden. Det synes nämligen icke vara lämpligt, att arrendebestämmelserna för den borgerliga och den kyrkliga kommunens jord utformas olika i andra avseenden än där det verkligen påkallas av sakliga skäl.

Lagtexten torde kunna utformas på nedan angivet sätt.

På grund av vad sålunda anförts få vi härigenom hemställa,

att riksdagen vid antagande av Kungl. Maj:ts förslag måtte för sin del besluta, att 25 § i ecklesiastik boställsordning skall erhålla följande lydelse:

25 §.

1. När löneboställe skall upplåtas på arrende till brukande, skall boställsnämnden senast sju månader före arrendeperiodens början hålla ekonomisk besiktning och därvid föreskriva de byggnads- och grundförbättringsarbeten, som skola komma till utförande under arrendeperioden, samt pröva, huruvida vid den nya utarrenderingen optionsrätt tillkommer arrendatorn.

2. Har arrendatorn optionsrätt men vill pastoratet påkalla ändring i arrendevillkoren, skall pastoratet giva det arrendatorn till känna på sätt om uppsägning av arrende är stadgat senast fem månader före arrendetidens utgång med uppgift tillika på de ändringar, som äskas. Lag samma vare för arrendatorn, om han vill påkalla ändring i arrendevillkoren. Har tillkännagivande, som nu sagts, skett men kan ej överenskommelse ernås, skall frågan avgöras av boställsnämnden.

3. Finnes icke arrendator med optionsrätt, ankommer det på pastoratet att uppgöra arrendekontraktet.

4. Överenskommelse och kontrakt, som nu sagts, skola för att bliva gällande fastställas av boställsnämnden. Fastställelse må vägras, om överenskommelsen eller kontraktet lider av ofullständighet eller prövas lända till skada för bostället eller eljest för det allmänna. Vid fastställande av arrendekontrakt, som i 3 mom. sägs, skall nämnden jämväl bestämma den avgift, vartill bostället lägst må utarrenderas.

Stockholm den 17 oktober 1950.

Axel Rubbestad.

C. O. Carlsson,
Bakeröd.

K. E. Hansson,
Skediga.

Per Persson,
Norrby.
